

SISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben házhoz hordva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre . . . 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre . . . 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.
 A szerkesztőség kéziratok vizs. Előfizetések és hirdetések a
 száadására nem vállalkozik. kiadóhivatalhoz intézendők.

A csataterék romjainak eltakarítása.

A világ teremtése óta nem volt olyan tömegmészárlás a földön, mint amilyen immár négy év óta dúlja és pusztítja a XX. század felvilágosodott művelt népességének erkölcsi, anyagi és szellemi kincseit. Véresen tátongó mély sebeket vágott ez a háború mindenütt és mindenfelé. Még a vén öreg földnek is megborzongtatta hátát, melybe szintén rettenetesen belevágtak az egymás ellen küzdő tömegeknek borzalmas harceszközei. Sok-sok millió csákány és ásó szántott tízezer kilométerekre menő mély barázdákat a jajgató föld érzékeny hátába és ahol az ásó meg a csákány nem fogott, ottan villamos kőfurók recsegve morzsolták a kősziklák űs kőzetét, avagy a legmodernebb robbanószerek repesztették széjjel a sziklatömböket, hogy a küzdő emberek mindenütt szilárdan befészkelhessék magukat a földbe. Megbődültek azután a legkülönbözőbb kaliberű ágyuk rettenetes acéltorkai és mint a jégeső hullott a gránátok acélzápora a küzdők fejére.

Hatalmas kiterjedésű erdőségeket borotvált le a föld felszínéről ez a pokoli fergeteg.

Falvak és városok omlottak porba a nyomán, egész hegycsúcsok tüntek el a büszke hegyek ormairól avagy termékeny sík földek váltak egyszerre csaknem járhatlan hegyes-völgyes tölcsérmezökké. Reménytelen pusztasággá és romhalmazzá változott át még a legtermékenyebb föld is, melyen a gránátok borzalmas ekéje keresztül szántott. Mint véres, fekélyes huscafatok lógnak le ezek a szerencsétlen területek az európai kontinens öreg testéről. Az Északi-tengertől az Adriáig és a Keleti tengertől a Földközi-tengerig húzódnak le ezek a vérrel áztatott gránátverte szerencsétlen földszallagok, melyeken megvívta négy évnek minden küzdelmeit.

Ezen beteg testrészeknek talán egyetlenegy porcikája sem maradt meg az eredeti helyén. Még ha majd föl is fog virradni a békének éltető aranyos napsugara, igen sok idő fog eltelni, míg ismét megfognak gyógyulni a csataterék borzalmas sebei. Munkás emberi kezeknek kell majd fölépítenie mindazt, amit az ember szétrombolt.

Nem kis feladatot fog ez ráronni a hadviselő államokra, mert hiszen a minden képzeletet felülmúló tusakodásnak romokkal borított csataterkein milliárdokra rugó értékek hevernek. Persze ezen értékeknek a legnagyobb része erősen devalválódott, de igen sok anyagnak még ma is megvan a reális értéke, péld. réz, vas, aluminium, bronz, fa,

tégla, kő stb. stb. Természetes dolog, hogy csupán az anyag értékről lehet beszélni nem pedig a tárgyiról.

Például egy nagy kaliberű ágyunak a gránátja és annak kilövése tízezer koronába kerül, míg a csataterén fölhalálható repesz darabjainak, vas, acél, réz és aluminium alkatrészeinek az értékei már csak mindössze néhány koronára rugnak.

A mindent elpusztító szörnyű világégésnek rettenetes nyomásai mélyen belevésődtek türelmes öreg földgolyóbusunknak a hátába. A lecsapódó gránátok keresztül kasul feldurtyák azt, termékettlenné tették még a legkövérebb földeket és sok helyen teljesen megváltoztatták még a régi alakját is a föld felületének.

Amikor a 35 ik hadüzenet után a szörnyű vérengzésnek minden frontja kialakultak, azok összes hossza kereken 6000 kilométert tett ki. Tekintettel azonban arra, hogy az ezen frontokon végig futó lövészárkok mögött mindenütt még legalább is két párhuzamos védővonal van kiépítve és tekintettel arra, hogy a lövészárkok nem egyenes, hanem zeg zugos vonalban vezetnek és hogy a védelmi vonalnak ezen egymással párhuzamos három állása az összekötő és oldalozó árkoknak, a lövészárkoknak a valóságos hossza a 6000 kilométert messze meghaladja.

Erre vonatkozólag hozzávetőleges számítások alapján a következő eredményre jutunk:

A front egyenes hosszának háromszorososa (három párhuzamos állás á 6000 km.)	18.000 km.
A görbületekre, harántgátakra, kitérőkre stb.	18.000 km.
Az összekötő árkok hálózata	15.000 km.
Megközelítő utak, tüzérségi fedezékek, óvóhelyek, akna folyosók löszraktárak stb.	10.000 km.
	61.000 km.
Az ellenséges állások hossza hasonló számítás alapján	61.000 km.
	Összesen: 122.000 km.

Vagyis a lövészárkok és más célra kiemelt összes árkok hossza összesen százhuszonkétezer kilométerre rugnak egy állásnál. Figyelembe kell vennünk azonban azt, hogy ilyen módon még 1-2, sőt esetleg három tartalék állás is van kiépítve a tulajdonképeni állás mögött.

Ha tehát csupán egyetlen egy ilyen tartalék állást számítunk még hozzá a fenti összeghez úgy a kiásott árkok hosszát legalább is 244.000 km-re kell tennünk. Ha egy lövészárkok mélységét átlagosan 2 méterre, szélességét pedig 1 méterre vesszük, akkor a hadakozó feleknek összesen 488 millió, azaz kereken fél milliárd köbméter földet kellett kiemelniök. És ez a horribilis szám még mindég nem az igazi, mert hiszen az offenzívák alatt elhagyott állásokat stb, még nem is vettük figyelembe.

De nemcsak a hadviselő feleknek ásói és csákányai, hanem a nagy tüzérségi tömegeknek romboló munkái is nagyban hozzájárultak a csataterék földfelületeinek átváltatásához. Egy német statisztikns igen elfogadható alapon kiszámította, hogy a háború első 3 éve alatt a tüzérségek gránátjai — mintegy 600 millió köbméter földet vágtak ki helyükből.

Vagyis összesen 1100 millió köbméterre tehető az a földmennyiség, melyet a háború után elenyengetni, az az a kiásott árkokba és kivágott gránátölcsérekbe visszahelyezni kell. Ezt a borzasztó nagy tömeget csak akkor tudjuk igazán értékelni, ha meggondoljuk, hogy pl. a Panama csatorna átvágásánál 9 év alatt a géptechnika minden eszközével összesen 200 millió köbméter földet — emeltek ki. Tehát csak az ötöd részét annak a szinte hihetetlen mennyiségnek, melyet a világháborúnak első négy évében a küzdő felek produkáltak.

Ha hitelt adunk azon komoly szakmunkák adatainak, melyek a Panama csatorna építésével foglalkoznak úgy csupán ötszörösen kell vennünk azokat, hogy megtudjuk a következőket:

A világháború folyamán kiemelt 1100 millió köbméter föld egy oly irtózatossá nagy mennyiség, hogy a földkerekségnek összes hajói (A háború előtti hajóállomány) csak — huszonötöszi teljes megrakodással volnának képesek azt elszállítani. Ha pedig vasuti kocsikra akarnánk azt fölrakni, úgy egy olyan hosszú tehervonatra lenne szükség, mely a földgömböt az egyenlítőnél 14 szer körüléri. És hogy ezt a hosszú vonatot mozgásba is tudjuk hozni, ahoz a gőzmozdonyoknak egy oly hosszú láncolatára lenne szükség, mely négyszer olyan hosszú lenne, mint az Európai kontinensen keresztül vezető egyenes vonal — Gibraltár és az Ural-hegység között.

Más számokkal kifejezve pedig azt — mondhatjuk, hogy még a legkedvezőbb viszonyok mellett is egy teljes éven keresztül 1 millió munkást venne igénybe a harcterek földjeinek rendbehozatala. Már pedig a viszonyok egyáltalán nem mondhatók kedvezőknek, mert hiszen előbb a legalaposabban föl kell takarítani a területeket és még ezután is igen sok akadály és nehézség merül föl.

Az aláaknázott részek és óvóhelyek, földözékek, löszraktárak stb. mindenütt fagerendákkal vannak kiducolva vagy pedig betonnal kiépítve. Ha egy ilyen óvóhely ducolására csak 50 drb fakeretet számítunk, akkor az összes frontokon beépített kb. 300.000-ra tehető óvóhely stb. mintegy 600 millió ilyen gerenda keretet tartalmaz.

A betemetési munkálatok előtt előbb — ezeket mind ki kell szedni és elhordani, a betonozott részeket pedig még ezt megelőzőleg föl kell robbantani, hogy a föld művelését erősen gátló betontömbök és betontörmelekek elhordhatók legyenek.

Igen nagy gondot fog okozni az állások előtti akadályok eltávolítása is, melyek ma már csupán egy össze vissza kuszált drótgomolyagból, elhajlított vasoszlopokból, szétlőtt cölöpökből és gerendákból állanak.

Hozzávetőleges, de teljesen reális számítások alapján az összes állások előtt beépi-

tett drótoknak a hosszát a saját és ellenséges első vonal előtt, illetve az első védelmi övben 20 millió kilométerre, a második és harmadik állások előtt összesen ugyanennyire, vagyis összesen mintegy 40 millió kilométerre tehetjük. Ezzel a drótmennyiséggel a földet az egyenlítő körül több mint 1000-szer lehetne körülvenni.

A nagy csaták színhelyei ezenkívül ezer és ezer tonnányi acéllal vannak sűrűn bevetve. Gondoljunk csak arra, hogy pld. az arrasi csatában maguk az angolok 4 nap alatt 4 millió gránátot lőttek ki, míg pld. 1870-71-ben a németek az egész hadjárat alatt csupán mintegy 700,000 lövést adtak le ágyúikból.

Egy svéd szaklap kimutatta, hogy a háboru első 30 hónapjában Verdun körül 1.350000 tonna sulyu acéleső esett le egy egészen szűk határokkal bíró területre. — 135000 vasuti kocsi rakományt tenne ki ez az acéltömeg. Nyilvánvaló dolog, hogy mielőtt egy ilyen gránátverte földet ismét művelés alá vesznek, okvetlenül meg kell tisztítani azt ettől az acélmagoktól.

Szakemberek már afölött is vitatkoznak, hogy ezen „gránátékekkel megdolgozott” föld termőképessége mily arányban befolyásoltott?

Egyesek attól félnek, hogy a föld felszínéről teljesen eltűnt a humus és így terméketlen lesz, míg mások éppen az ellenkezőjét állítják, hogy a minden gőzekéknél mélyebben szántó gránátok ekéje a föld termékenységét erősen fokozni fogja.

A helyreállítás, illetve a feltakarítás nagy munkáját az államok valószínűleg egyes vállalkozóknak fogják bérbeadni. Sok és nagy munka fog még adódni a pusztulásnak kitéve volt és kitéve területeken. Pld. a birtokok határait is újból fog kelleni megállapítani, mivel a régi határjelek a telekkönyvekkel együtt is nagyjából megsemmisültek. Egészen új települések fognak keletkezni, mivel a csataterék falui, sőt még városai is jégnagyobbrészt ma már csak a térképen szereplő nevek, mert a valóságban rom- és kőhalmazoknál nem egyebek.

Különösen Verdun, Somme, Arras környéke több mint 50 km. szélességben csak egy sivár pusztaságnak nevezhető.

Adjunk hátát az Istennek, hogy bennünket idáig megkímélt ettől a pusztulástól és helyreállítás nagy gondjától, meg munkájától. Az oroszok kárpáti betörése és az Isonzamenti pusztulás ugyszólván csak kóstoló volt, mert az igazi pusztulás a termékeny és gazdag francia, olasz és belga földön található.

Haltenberger Vilmos

kelmefestő és vegytisztító gyáranak második számú felvételi üzlete, Szent László-tér, Dell'ortó cég mellett.

Vállal minden szakmájába tartozó munkát, elsőrendű kivitelben, mérsékelt áron.

Előkészületek a főispáni beiktatásra.

A főispán eskületétele és üdvözlése. Malatinszky Lajos főispán székfoglaló beszéde. Küldöttségek tisztelgése.

Nagyvárad város főispáni teendőinek ellátásával király Ő Felsége, mint irtuk, Malatinszky Lajost, Biharmegye főispánját bizta meg.

Az új városi főispánt Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága holnap, szombaton délután 4 órakor tartandó rendkívüli diszkozyülésen iktatja be új méltóságába.

A beiktató ünnepélyt Kőszeghy József főmérnök és Pásztor Bertalan tb. tanácsnok készítik elő. A beiktatáson az egyházak, hitfelekezetek, polgári és katonai hatóságok, testületek képviselői, s a törvényhatóság tagjai lesznek jelen, míg a diszterem karzatát az előkelő női vendégek részére tartják fenn.

A diszkozyülést Rimler Károly polgármester nyitja meg. Felolvassák a megbízatásról szóló okmányt, mely után küldöttség kéri fel Malatinszky Lajos főispánt a beiktatáson való megjelenésre.

A főispánt Lukács Ödön főjegyző üdvözlö a törvényhatóság nevében, aki ezután megtartja székfoglaló beszédét s elfoglalja az elnöki széket.

Ezzel a beiktatási ünnepély véget ér.

A közgyűlés után, a régi szokáshoz képest, a tisztelgő küldöttségeket fogadja Malatinszky Lajos főispán.

Tegnapelőtt és tegnap már sok tisztelgő küldöttséget jelentettek be. Elsősorban a városi tisztviselőket vezeti a főispán elé a polgármester. Továbbá tisztelgnek az egyházak, felekezetek, a katonaság, az állami hivatalok, a tantestületek, a keresk. és iparkamara, az ipartestületek, különböző egyesületek stb.

*

A közgyűlési teremben csak a meghívottak s a törvényhatósági bizottság tagjai jelenhetnek meg. A meghívottak, illetőleg a meghívott testületek képviselői számára a rendezőség névre szóló számozott helyeket tart fenn.

Újból felkéri a rendezőség a meghívottakat, illetőleg a meghívott testületeket, hogy a résztvevők neveit a polgármesteri hivatalban vagy a 121. számú telefonon folyó hó 7-én, péntek déli 12 óráig bejelenteni sziveskedjenek.

A közgyűlés után a főispán ur fogadja a tisztelgő küldöttségeket. Kéri a rendezőség, hogy a tisztelgő küldöttségek tagjai, amennyiben különben a közgyűlésen részt nem vennének, a közgyűlés megnyitása után délután egynegyed 5 órakor sziveskedjenek a városház bizottsági termében gyülekezni.

Felkéri a rendezőség azokat a testülete-

ket, akik küldöttségileg tisztelgenni kívánnak, hogy ebbeli szándékukat a polgármesteri hivatalban vagy a város főmérnökével a 121. sz. telefonon lehetőleg a küldöttségi tagok számának megjelölésével, szombaton, június hó 8-án déli 12 óráig közölni sziveskedjenek.

A karzaton kizárólag hölgyközönség részére 35 számozott ülőhelyet tart fenn a rendezőség, amely ülőhelyek jegyeit a jelentkezés sorrendjében a rendelkezésre álló helyek számához mérten ugyancsak a városi mérnöki hivatal adja ki. Ezenkívül a karzaton 20 drb állóhely van fenntartva azok részére, — akik ülőhelyhez nem juthatnak.

A város közigazgatási állapota.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta június havi rendezését. Néhány jelentősebb ügy mellett egész sereg kórházi gyógyköltség ügyében beadott felelkezés felett tanácskoztak.

Rimler Károly polgármester elnökölt; jelen voltak: Lukács Ödön főjegyző, Németh István kir. tan. pénzügyigazgató, dr Thury Endre kir. ügyész, May Sándor kir. műszaki tanácsos, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, dr Thury László v. főügyész, dr Mayer László v. főorvos, dr Istvánffy István árvaszéki elnök és dr Mihely Lajos. A polgármester havi jelentése szerint május hónapban a közegészségügy Nagyváradon kedvezőtlen volt, mivel a születések óriási csökkenése folytán, az idegen elhaltak leszámítása után is, 26 al multa felül a halálozások száma a születések számát.

A fertőző betegségek közül a kanyaró 69 esetben, 6 halálozással, a difteritisz 4 esetben, a vörheny 3 esetben, a hasi agymáz 6 esetben (3 idegen), 2 halálozással, — hólyagos himlő 1 (idegen katona, aki Felső-dernáról jött).

A járványkórházban ápoltak 18 beteget, a gyermekkórházban 81 fekvő és 539 bejáró beteget ápoltak. — Született május hóban 57 fiu, 47 leány, összesen 104 gyermek; elhalt 99 férfi, 95 nő, összesen 194 egyén. Városrészek szerint elhalt: Ujvárosban 28, Olasziban 31, Váralja Velenczén 25, a kórházakban 110.

A közbiztonsági állapot szerint szokatlannul nagy számmal fordultak elő a lopások. Előfordult ugyanis 913 lopás, ami illusztrálja a háborus viszonyokat. Csalás 5, sikkasztás 11, orgazdaság 22, zsarolás 2, rablás 1, okirathamítás 3, árdrágítás 7, izgatás 1, sulyos testi sértés 2, könnyű testi sértés 7 fordult elő. Letartóztatva volt 50 egyén.

Az adók befizetése normális volt. Befizettetett, kincstári adóban 320.653 h, községi adóban 268.724 K.

Megnyilt az új molykár ellen védő és nyaraltató intézet!

Van szerencsém a n. é. közönség szives figyelmét felhívni a szörmeáruházammal kapcsolatos, teljesen e célra ujonnan, modernül berendezett és most megnyitott molykár elleni megóvó biztosító intézetemre és nyaraltató vállalatomra.

Elfogadok nyári gondozásra bármely értékes szörme-árut, ruhát, függönyt és szőnyeget felelősség és jótállás mellett. Saját javító műhely. Molykár ellen megóvandó szörme és ruhadarabok a Rimanóczy-utca 2. sz. alatti Kolosváry-palotában levő szörme-üzletemben vétetnek át.

Leichner József szücsmester. Telefon 16-56.

Május hó folyamán kiadott 58 új iparigazolvány, megszűnt 14 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

Tudomásul vették a kereskedelmi miniszternek az Erdélyen át, Nagyvárad érintésével közlekedő balkáni expresszvonat életbe léptetése tárgyában küldött felíratra érkezett választát.

Érdekes vita keletkezett a tanács azon határozata ellen beadott fellebbezés ügyében, amelyben Germán Károly Körös utcai lakost kötelezte a házából kivezető csatorna építésére, holott a város nem készítette el a házig az oldalági csatornát.

A bizottság akként határozott, hogy a város készíttesse el a csatornát s akkor Germán Károly köteles a telkén a csatornát elkészíteni s azzal összekapcsolni.

A többi lényegtelen ügyeket vita nélkül intézték el.

A Strasser-per.

Temesvár, június 6.

A Strasser per mai tárgyalásán folytatták a tanú kihallgatásokat. Elsősorban Kelepecz Margit önkéntes ápolónőt hallgatták ki, aki elmondta, hogy a Ritoók Zsigmond-utcai kórházban négyszer-ötször fordult meg. Láta, hogy a borlevesbe kevesebb tojást tettek, mint kellett volna.

— A husadagok megfelelő nagyságúak?

— Egyszer lemérettem a húst s akkor 3—4 deka hiányzott egy-egy adagból. Minőség tekintetében azonban jó volt a hús, kivéve, amikor öreg tehenet vágtak, mert akkor kemény volt a hús.

— A rántás hogy készült?

— Zsír nélkül, de a kész főzelékbe tettek zsírt.

— A tejes kávé milyen volt?

— Nem kóstoltam, de a színéről láttam, hogy gyenge, hig és nem jó.

— Sonkát kaptak a betegek?

— Nem.

Láng Béla dr katonai ügyész:

— Jelen volt az ülésen, amelyen Berkovits René dr a kórházi hölgyeket összehívta.

— Igen.

— Hogy viselkedett az ezredorvos ur a hölgyekkel szemben?

— Igen nyers volt a hölgyekhez.

A bíróság azután felolvastatta a meg nem jelent Balogh Benjámint és Pasuk József népfőlkelők, volt kórházi ápolók vallomását, majd elrendelte, hogy a mai tárgyalásra meg nem jelent Fröhlich János nagyváradit hentes és Storch József kórházi őrnököt újra idézzék.

Ezután a tárgyalást holnapra halasztották.

Az ifjuság katonai kiképzése Németországban.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A porosz képviselőházban a szabad konzervatívok részéről indítványt nyújtottak be az ifjuságnak kényes utján való katonai kiképzésére. Az indítvány azt kívánja, hogy a 16—20 év közti ifjuság már az iskolákban katonai kiképzésben részesüljön.

Az offenziva eddigi zsákmánya.

Több mint 50 ezer fogoly 650 ágyu, 2000 géppuska.

Berlin, június 6. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös hadcsoportja. Változó erősségű tüzérségi tevékenység. Földérintő ütközetekből több ízben foglyokat szállítottunk be.

A német trónörökös hadcsoportja. Az arcvonalon a helyzet változatlan. Montoisétől nyugatra, az Aisnetől északra és a Savieres területen helyi harci cselekményekkel ellenséges földművek és árkok birtokába jutottunk. A tüzérségi harc sokszor élénk volt. Chateau Thiery a franciák tartós romboló tüze alatt állott.

A német trónörökös hadseregének május huszonhetediké óta szerzett zsákmánya az eddigi megállapítás szerint több mint ötven ezer fogoly, köztük ezeröttszáznál több tiszt, több mint hatszázötven ágyu és sokkal több, mint kétezer géppuska.

A legutóbbi két nap alatt negyvenhat repülőgépet és négy kötött léggömböt lőttünk le. A Richthofen vadászrajt tegnap tizenöt repülőt lőtt le. Berthold kapitány és Wenckhoff hadnagy harmincegyedik, Löwenhardt hadnagy huszonhetedik, Udet hadnagy huszonhatodik és Kirstein hadnagy huszonegyedik és huszonkettedik légi győzelmét aratta.

Ludendorff, első főszállásmester.

Tüzérségi harcok az olasz fronton.

Budapest, június 6. A miniszterelnökségi sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harctér.

A tiroli és a Piave-arcvonalon tartós tüzérségi harcok.

A vezérkar főnöke.

Az offenziva elérte céljait.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A Vorwärts írja: A jelekből következtetve a most folyó német támadásoknak nincs nagyobb hadműveleti jelentőségük. A német hadsereg offenzívájának céljait elértéknek kell tekinteni. Hindenburg tervei még mindig ismeretlenek, a kezdeményezés továbbra is a németek kezében van.

Wilson és a nyugati front.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: A Daily Mail jelenti Washingtonból: Wilson elnök az Unió egyes államainak kormányzóihoz sürgős felszólítást intézett, melyben kéri, hogy a nyugati front eseményeire való tekintettel a kiadott katonai és gazdasági intézkedések azonnali végrehajtását biztosítsák.

Az olaszok az antant nagy offenzíváját várják.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Luigi Barzini jelenti a Corriera della Seranak: A nagy nyugati csata a Marne és Oise között a jelekből következtetve még csak ezután fog bekövetkezni. Fock tábornok a legnagyobb reménnyel várja a döntést. Az eddigi küzdelemben három angol hadosztály morzsolódott fel, az egyik angol dandárparancsnok el is veszett.

Zürichből jelentik: A Secoló jelenti a nyugati frontról: Az antant közös hadvezetősége most az antant csapatok átcsoportosításával van elfoglalva. Az átcsoportosítás munkája már a befejezéshez közeledik s minden jel arra mutat, hogy az antant nagy offenzívája a nyugati fronton küszöbön áll.

Egy buvárhajó 28000 tonnát süllyesztett el.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Lohs tengerészfőhadnagy buvárhajójával a csatornában elsüllyesztett 5 gőzöst és 3 francia halászhajót, összesen több mint 28000 regisztertonna tartalommal. Az elsüllyesztett hajók között volt a 4500 tonnás Moldobián angol segédcirkáló is.

Angol jelentés az antant rendkívüli veszteségeiről.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: A legutóbbi londoni jelentések szerint a harc a nyugati fronton jelentékenyen alább hagyott. A franciáknak sikerült magukat a harcból kivonniok, amit első sorban kitűnő fedezékeiknek köszönhetnek. A lapok rámutatnak arra, hogy a Soissonstól délnyugatra a helyzet az utóbbi órákban vajmi keveset változott, de sajnálattal konstatálják az antant seregek rendkívüli veszteséget úgy emberekben, mint hadianyagokban.

A termésrendelet.

Tegnap hatalmas csomag érkezett Windischgrätz Lajos hercegtől Malatinszky Lajos főispánhoz. A miniszter a régóta vajdó termésrendeletet s az ahhoz fűzött magyarázatot küldötte meg.

Elérkezett tehát a nagy munka ideje, hogy a termést zár alá vegyék s gyökeres intézkedésekkel *egyszeri* eljárással biztosítsa az állam a szükségleteket. A rendelet 47 szakaszból áll s az az elv vonul rajta keresztül, hogy a közérdek nem más, mint a magánérdekek harmonikus összessége. Fontos az, hogy minden tisztviselő a rendelet pontos végrehajtására figyeljen, mert valóban a legkisebb részletekig mindent előír ez a hatalmas kormányrendelet.

Köteles a törvényhatóság első tisztviselője, az alispán és polgármester külön központi előadót kijelölni, akinek más dolga nem lesz, mint a termésrendelet végrehajtása. — Meg kell alakítani az átvevő bizottságokat, kis- és nagyközségekben a főszoigabíró, a városokban a polgármester teszi ezt. A felelősség elsősorban mindenütt a hatóságé.

A bizottság albizottságokat küld ki, — amely körzetenként megbecsüli a termést, majd a cséplőgép mellett átveszi s azonnal leszámol a gazdákkal. Ez a főelv. Elnököt a főispán nevez a bizottságba, az alispán és a polgármester a hatósági kiküldötteket rendel ki, ezek lehetnek tanítók, bírósági tisztviselők, főként azok, akik már rekviráltak.

A termelőérdekeltség képviselője is helyet kap a bizottságban, elsősorban olyan, aki a katonai szolgálat alól felmentetett. — Ezenkívül a H. T. képviselője s a miniszterium megbizottja. A hatósági és termelőérdekeltségi tagok egyenlő arányban legyenek képviselve.

Segédszemélyzet a fejlettebb fiatalságból választandó. A bizottság tagjai esküt tesznek. Díjazás minden métermázsza gabona után 2 K, a bizottságok 100 mm felül minden mm után 1 K, 500 mm. felül 60 fillér. — Ebből kétötöd a hatósági kiküldötteké, kétötöd a segédszemélyzeté, egyötöd a th. közéletmezési alapé s a fuvar költségek fedezésére. A feljelentő a gabona egyötöde. Az előjáróság raktárakról köteles gondoskodni s gyűjtőraktárakat létesít járásokonként. — *Az állótermést zár alá veszik.* (1. §.)

A termésbecslés után az átvevő bizottság intézkedik, hogy az aratás akadály nélkül menjen végbe, hanyagságot és mulasztást fogsággal büntet a rendelet.

Ha kell, közérővel történik az aratás. A cséplésnél közös szűrűskertek használandók s a cséplőgéptulajdonosok, gépkezelők és gépészek ellenőrizendők, mert sok lesz a visszaélés. A cséplési eredmény bejelentendő a géptulajdonos s a termelő által is. A hatósági átvételt részletesen szabályozza a rendelet. Előzetesen felhasználni a termést csak engedéllyel lehet. Az átvétel gazdaságról-gazdaságra történik s a terméseredmény bejelentendő. Hamis bejelentésekre új cséplés tartandó.

Házi szükségletekre az őstermelőnél mindenki 15 éven felül naponta 400 gr. ot, havonta 12 kg. ot, 15 éven alul napi 300 gr. ot, havonta 9 kg. ot tarthat vissza, míg a birto-

kos és gazdatiszt csak napi 240 gr. ot, havonta 72 kg. ot.

Az ellátatlan városi lakosságot a városok útján a közéletmezési miniszter látja el, a tisztviselőket pedig a fogyasztási szövetkezetek útján. Amit most bejelent a város, annál több személy részére nem ad több gabonát a miniszter. Az ellátás két hónapra történik s a H. T. útján is beszerezhető a gabona.

Ha Páris elvesz, akkor sem lesz béke.

A francia kamara kedden döntött a katonai helyzetről szóló interpellációk kérdésében. A kamara 377 szavazattal határozott 110 ellenében a kormány kívánságának megfelelően s bizonytalan időre elhalasztotta a vitát a katonai helyzetről. A krízis azonban még nem múlt el, mert csak a konzervatív elemek csatlakoztak a kormányhoz feltétlenül.

Nemcsak a szociálisták vannak a kormány ellen, hanem a kormány ellen szavazó 110 képviselőn kívül legalább 120 van, aki részt vett az ellenzék bizalmas értekezletén, de most még tartózkodott a szavazástól, mert nem akarta Clémenceau bukását előidézni, mert Clémenceau bukása nagy zavart idézne elő Franciaországban. A válság tehát csak elodázódott s Franciaország nyugtalanságát sikerült az amerikai segítség reményével lecsendesíteni.

A keddi képviselőházi ülésen Clémenceau arra hivatkozott, hogy azért nem válaszol a katonai helyzetről hozzá intézett interpellációkra, mert nyilatkozatát már megtette a hadügyi bizottság hétfői ülésén. A táviró most azt az érdekes részletet hozza Clémenceaunak a hadügyi bizottság előtt tett nyilatkozataiból, hogy **Páris elvesztése sem vonja maga után a békét**, s hogy Franciaország mindenáron kitart a jövő évig.

A keddi kamarai ülésen a már ismert részleteken kívül Clémenceau ezeket mondotta:

— Itt vannak ezek a borzalmas órák, kérdés, hogy képesek leszünk-e elviselni? Haderőnk állománya a négy év alatt meggyengült, harcvonalainkat csak csökkent erővel vagyunk képesek védelmezni szövetségeseink segítségével, akik szintén óriási veszteségeket szenvedtek. Most pedig ránk tört a német hadsereg teljes állománya.

— *A visszavonulás megtörtént óriás és veszedelmes méretekben.* Clémenceau elismeri, hogy hibák történtek s kötelességének tartja a hibákat felkutatni s büntetéssel sújtani, amiben két nagy katoná van segítségére: Foch és Petain.

— Nagyon sok területet engedünk át, sokkal többet, mint amennyit akartunk s nagyon sok vért vesztettünk. De helyt állunk ott, ahol a haza érdekét kell megvédenünk. Legyünk elszánnak, hogy végig küzdjük a harcot s miénk lesz a győzelem.

— A németek nem oly intelligensek, amilyenek festik őket. Az a módszerük, hogy kalandokba rohannak s azt végre akarják hajtani minden áron. A németek ebben a játszmában is mindent egy lapra tesznek fel, most inkább, mint valaha s az a céljuk,

hogy minket megfélemlítsenek. Ha majd arról lesz szó, hogy a sikert kicsikarjuk, nem fogunk erőnkkel takarékoskodni.

A renitens cipészeket szolgálatra osztják be.

Tudomására hozom az érdekelteknek, — hogy a m. kir. miniszterium 2133—1918. M. E. számú rendeletével a cipőkészítő és cipőjavító munkák folytonosságának biztosítását célzó hatósági intézkedéseket illetőleg a következőket rendeli:

A kereskedelemügyi miniszter vagy felhatalmazásával a törvényhatóság első tisztviselője a cipőkészítést vagy a cipőjavítást indokolatlanul megtagadó vagy az elvállalt munka elvégzését szándékosan késleltető cipészeket, ideértve a cipőgyártó és cipőjavító vállalatok birtokosait is, arra kötelezheti, — hogy a cipészüzemeket minden berendezésével (szerszámok, gépek stb.) együtt az evégből kijelölt hatóságoknak vagy személynek (egyénnek, cégnek) térítésért használatra átadják, feldolgozásra váró anyagkészletüket és a szükséghez képest egyes szerszámaikat — vagy gépeiket pedig térítésért tulajdonul átengedjék és őket, valamint személyzetük tagjait arra is kötelezheti, hogy akár a használatra átengedett üzemben, akár más hasonló üzemben szakmájuknak megfelelő személyes szolgálatot (1914. L. t. cz. 5. §. 1915. XIII. t. cz. 2. §.) teljesítsenek. Ugyanigy szakmájuknak megfelelő személyes szolgálatra kötelezhető minden cipészipari munkás is.

Az előbbi bekezdésben említett intézkedések akár együttes akár külön külön is elrendelhetők.

Az első bekezdés alapján kötelezettnek járó térítést a kötelezettséget megállapító hatóság állapítja meg.

A törvényhatóság első tisztviselőjének a jelen §. alapján hozott határozata ellen közlésétől tizenöt nap alatt birtokon kívül felbbezésnek van helye a kereskedelemügyi miniszterhez.

Az iparhatóság azt a cipőkereskedőt, aki cipőkészletének árusítását a törvényhatóság első tisztviselőjének megállapítása szerint indokolatlanul abbahagyja, valamint azt a cipész mestert, aki a cipőkészítést vagy a cipőjavítást a törvényhatóság első tisztviselőjének megállapítása szerint indokolatlanul megtagadja, vagy az elvállalt munka elvégzését szándékosan késlelteti, iparának gyakorlatától meghatározott időre, de legfeljebb a háború egész tartamára eltilthatja. A hatóság ezt a tilalmat bármikor visszavonhatja.

Aki a kereskedelemügyi miniszternek vagy a hatóságnak jelen rendelet alapján kibocsátott rendelkezését megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő. E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, az államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrség hatáskörébe tartozik.

Nagyvárad, 1918. évi május 31. én.

Lukács Ödön,
polgármesterhelyettes.

Németország támadása Amerika ellen.

Buvárhajók az Atlanti Óceán partvidéken. — Tömeges hajósüllesztések robbantással. — New-York, Boston, Philadelphia kikötőjét elzárták. — Légi támadás az Unio ellen.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Németország ismét csodát tár a messzehordó ágyuk bámulatától még magához sem tért világ elé: megkezdte Amerika ellen a *tényleges háborút*. Tengeralattjáróival, légi haderejével támadt Wilson országa ellen s az eddigi eredmény ismét minden várakozást felülmul, mintegy tizenöt amerikai gőzös fekszik az elérhetleneknek hitt partok mentén a tenger mélyében, New-York, Boston, Philadelphia és a többi kikötők elzárva, az Unio elbizakodott népe és az antant országai remegő izgalomban.

A lehetetlennek gondolt támadásról a következő táviratok érkeztek:

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: A Reuter ügynökség jelenti Washingtonból: A flotta minisztérium hivatalos jelentésben közli, hogy az Atlanti partoknál 1 gőzöst és 3 kisebb hajót tengeralattjáró naszádok elsüllesztettek.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) A Reuter ügynökség new-yorki jelentése szerint május 25-ike óta 15 gőzöst süllesztettek el a tengeralattjárók. A Portorics vonalnak *Karoline* nevű legnagyobb gőzöse június 2-án szikratáviratban jelentette, hogy lövés érte és utasai csolnakokba szálltak. A hajónak 200 utasa és 120 főnyi legénysége volt, ezek közül 58 eltűnt. Ugyanilyen módon süllyedt el az *Edward Cele* és a *Texel* nevű hajó.

Figyelemre méltónak tartják, hogy a német tengeralattjárók takarékoskodnak a

torpedóval és a hajókat robbantással süllesztik el. New Yorkban az izgalom óriási.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: Londonból jelentik hogy New-York kikötőjét elzárták.

Budapest, június 6. (Saját tudósítónktól.) Rotterdamból jelentik: A Zentral News jelentése szerint a hajó biztosító társulatok a német tengeralattjárók támadása folytán a biztosítási díjtételt 1 százalékról 2 százalékra emelték fel.

Amsterdam, június 6. A Zentral News jelenti: Wilson a tengeralattjáró naszádok veszedelme miatt a bostoni, philadelphiai és az Atlanti óceán menti több kikötők elzárását rendelte el.

Amsterdam, június 6. Itteni lapok szerint az amsterdami tőzsdéhez jelentések érkeztek, amelyek azt mondják, hogy az Egyesült Államok ellen légi támadás történt.

Uj üvegyár Biharban.

Feketeerdőt, ezt a kies fekvésű gyártelepet a Deutsch K. I. cégtől tavaly megvásárolta 390,000 koronáért a Mercur-bank, amelynek igazgatója a debreceni Alföldi Takarékpénztárral sógorsági viszonyban van. Kettőn társultak a feketeerdői üvegyár felállítására s harmadik sógorukat, Ungár Ármint megtették a gyár igazgatójává. A gyár fuvott és csiszolt üvegeket gyártott, de két baja volt: az egyik az, hogy nincs elég megfelelő anyaga, a másik a közlekedés hiányossága, mert Élesd felől a hegyeken át nehezen közelíthető meg.

Most arra törekszik a vállalat, hogy az erdőt keskenyvágányu vasut segítségével a gyárteleppel összekösse, továbbá Margitta felől csatlakozást kapjon a vasuti vonalhoz s erre is vonalat épített a gyár. A gyár érdekltsége emellett megvásárolta a pálfalvi üvegyárat, amely táblaüveget gyárt s valószínű, hogy a feketeerdői üvegyár is áttér rövid idő alatt a táblaüvegyártásra. A gyár most nagy tervek megvalósításán fáradoz, de nem lehetetlen, hogy eladás alá kerül. Komlós Aladár nagyváradi üvegnagykereskedőt emlegették vevő gyanánt, de ő ezt nekünk tett nyilatkozatában cáfolja.

Nem lehetetlen, hogy Komlós Aladár egy nagy tőkeérdekltséggel új üvegyárat alapít Biharban, esetleg a beéli vagy sonkolyosi szünetelő üvegyárak valamelyikét megvásárolja.

Kedvező hely van elég Biharban, csak vállalkozó kedv és tőke kell hozzá.

Mindnyájan visszajönnek...

Szóllóssy Gyula esküdtbirósági elnök, ez a kedves, közvetlen ember beszéli: Mindnyájan visszajönnek, ezt a hitet kell erősíteni az emberekben, gyermekeiket váró anyáknak, apjukat váró gyermekekben. Minden emellett szól, de legjobban a *Neszdabba* Iván hadnagy esete.

Neszdabba Iván, akinek testvére, Sándor, a törvénytörő ügyes, kiváló irodatisztje, technikus volt s beutazott sok földet. A háborúba 1914-ben került s 1915 március 27-én a Kárpátok alatt orosz fogságba esett. Hadnagy, művelt ember, jó testvér, magyar, hogyne írt volna egy-egy levelet időnkint. S mégis azóta egyetlen sor se jutott el rokonaihoz, akik a svájci Vörös-Kereszt, a stockholmi Vörös-Kereszt, a spanyol király s az Oroszországba utazó Huszár Andorine missziós nővér útján kutatták Neszdabba Iván hadnagyot. Hiába. Se hír nem volt róla, se életjeit nem adott. S ime, tegnap távirat érkezett Gyöngyösről Neszdabba Sándorhoz, hogy testvére, a halottnak hitt, megsiratott, lélekben eltemetett hadnagy váratlanul és egészségesen hazajött. Szegény Menyhért Nándor bíró jut eszembe, néhai Bary József veje, aki szintén így tűnt el nyomtalanul. Éljen a remény az emberekben, hogy mindnyájan visszajönnek, legalább is sokan olyanok, akiknek elvesztésébe már-már belenyugodtunk.

Itt írjuk meg, hogy Székely Sándor káptalani főszámvevő hős fia, Székely Lajos tegnap Ivangorodból táviratozott apjának,

hogy sok viszontagság után odaérkezett. Egyik fogolytáborból szökött meg s jön hazafelé.

A statárium első napja.

A temesvári cs. és kir. katonai s a szegedi m. kir. honvédkerületi parancsnokságok statárium hirdetménye jégeső gyanánt hatott a szökevények hangulatára, akik nagyhamar csapattesteik felé vették útjokat. Aki itt rekedt, azt a katonai rendőrség vette gondviselésbe. A szállóhegyeken fogtak össze néhány szökevényt, de a napi átlagot, 5-6 letartóztatást nem lépte túl a foglyok száma a katonai rendőrségnél.

A városházán megindultak a jelentkezések, s erről a nagy munkáról *Eleméry* Ferenc katonauigyi tanácsos a következőket mondotta:

— A szabadságot katonák jelentkezése megkezdődött. Első nap százan felül jelentkeztek, ma ismét sokan. Felolvastuk előttük a statáriumra vonatkozó rendeletet, a szökés következményeire kitanítottuk őket s egy jegyzéket irattunk velük alá annak elismeréséül, hogy a figyelmeztetést tudomásul vették s ha mégis megszöknének, a következményekért csak magukat okolhatják. Ami a rögtönítelő bíróság megalakulását illeti, arról a katonai hatóság nem küldött értesítést. A bíróság még nem alakult meg, 8-10 napon belül válik el, hogy lesz-e szükség működésére.

HIREK

* **Közös szentáldozás a békéért.** Vasárnap békeájtatosságokat tartanak az egész monarchiában Jézus szent Szive tiszteletére. Nagyvárának mind a három plebániáján közös szent áldozást tartanak a hivek a Szent Szivtől azt kérve, hogy adja meg hős katonáinknak az isteni kegyelmet s a sokat szenvedett emberiségnek a békét. A közös szent áldozás a váradoszi plebániatemplomban reggel 7 órakor lesz, melyen részt vesznek az összes Mária-kongregációk is. Ugyanott lesz este fél 7-kor a körmenet, melyet gróf *Széchenyi* Miklós megyéspüspök maga vezet s részt vesz benne a székeskáptalan az összes nagyváradi hivelkel együtt.

* **A választójogi bizottság ülése.** Budapestről telefonon jelentik: A választójogi bizottság ma délelőtt 10 órakor báró *Kürthy* Lajos elnöklte alatt folytatta a választójogi javaslat részletes vitáját. A választások titkosságáról szóló 130. szakasz tárgyalását rövid vita után holnapra halasztották. A 174. szakaszról Hegedüs Lórándnak a képviselők összeférhetetlenségére vonatkozó indítványa felett vita indult meg, a határozathozatal e kérdésben is a következő ülésre halasztották. Az ülés délután 2 órakor ért véget.

* **Vattay József főügyészi helyettes.** Vattay József budapesti kir. ügyészt a király főügyészi helyettesé nevezte ki a kassai főügyészséghez. Vattay József néhány éven át a nagyváradi kir. ügyészségnél működött mint kir. ügyész s kiváló működésével sok jóbaratot szerzett magának a nagyváradi társaságban.

MINDEN DOLGOZÓ POLGÁR lépjen be a Népszövetségi „HANGYA” Fogyasztási Szövetkezetbe! Egy üzletrész 50 korona. Mindenki minél több üzletrészt jegyezzen, mert csak nagy tőkével lehet nagy eredményt elérni. Jelentkezni lehet: dr Krüger Aladár és dr Papp Károly ügyvédknél, a népszövetségi csoportvezetők-nél az egyes közhivatalokban a taggyűjtő iverk birtokosainál és minden hétfőn és csütörtökön d. u. 3—5 óra közt a Népszövetségi Hitelszövetkezetben. Aláírásakor üzletrészenként 2 korona belépésdíj fizetendő.

* **Papszentelés.** Gróf Széchenyi Miklós megyéspüspök ma reggel 7 órakor papszentelést tart a székesegyház Szent Sziv-kápolnájában. Áldozópapokká szenteli Betuker Ferenc, Kajaba László, Lakatos Sándor, Szabó Imre végzett theologusokat.

* **Az Urinők Mária-kongregációja** közös szent áldozást tart szombaton reggel fél 8 órakor a székesegyház Jézus Szive kápolnájában.

* A „szereket-bizottság” működő tagjait, a végrehajtó bizottsággal együtt a német gyermekek elhelyezése körüli eredmények megbeszélésére szívesen látja a kath. kör bizottsági termében június 10 én délután 6 órakor. Imrik plébános.

* **Felhívás a szőlőbirtokosokhoz!** A hegyközség elnöksége felhívja azon szőlőbirtokosokat, akik a II-ik kiosztású rézgálic részüket még el nem vitték, hogy azt f. hó 8-án szombaton okvetlen vitessék el, mert e napon a rézgálic kiosztás be fog szüntettetni, s az elmaradók a 2-ik kiosztás előtt rézgálicukat nem fogják megkapni. A kiosztás a Biharmegyei Gazdasági Egyesület (Bunyitay-liget) székházában d. e. 8—12-ig, d. u. 3—6-ig eszközöltetik.

* **A községi iskolaszék ujjaalakítása.** Nagyváradi város egyik legfontosabb bizottsága a községi iskolaszék, amely Nagyváradi város összes községi iskoláinak ügyeit intézi. Ezen fontos testület tagjainak megbízatása e hónap végén, június 30-án lejár, tehát már a júniusi közgyűlésen újból meg kell alakítani a községi iskolaszéket. — A város összes községi iskoláinak jövőjére kihatással van, hogy olyan tagok kerüljenek a községi iskolaszékbe, akikre nyugodtan bízhatjuk iskoláink jövőjét s akik értenek is az iskolák ügyéhez.

* **A megyei takarmánybizottság** tegnap Fráter Barnabás alispán elnöklésével ülésezett. Jelen voltak: Komlóssy József tanácsos a város részéről, Olasz Elemér a megye részéről, Lendvay István előadó és Molnár főhadnagy, katonai megbízott. Korpát utaltak ki a gazdáknak, amit megkaphatnak a készletből.

* **A tanítók s tanárok beszerzési csoportjának** elnöksége fölkéri ismételtén a kötelekéké tartozó tanintézetek igazgatóit (óvónőket, nyugdíjasokat is), hogy a vezetésük alatt álló tantestület fiú- és leánygyermekének számát, nevét, életkorát kimutatásba foglalva a csoport elnökségéhez (Zárda-u. 1. sz.) a lehető legsürgősebben beküldeni sziveskedjenek, hogy a már beérkezett cikkek szétosztása folyó hó 9-én megtörténhessen. — Tudatja egyúttal a vezetőség az érdekeltekkel, hogy a legközelebbi fűtési időszakra szükséges szén a csoport számára már megküldte s a tüzfára vonatkozó tájékoztató hirdetmény a jövő hét folyamán napvilágot lát. A megrendelendő tüzfát mindenki megkaphatja szeptember hó elejéig.

* **Nincs elég munkás.** Jantsovits Jenő főhadnagy, a biharmegyei gazdasági munkás bizottság vezetője, június 12-re összehívatta a bizottságot egy égetően fontos és sürgős gazdasági kérdésben. Ez pedig az az állapot, hogy *nincs elég munkaerő rendelkezésre*, pedig a sürgős gazdasági munkák ideje elkövetkezett. (repceszedés, kapálás, szállómunkák) s közeleg az aratás. Olyan nagy szükségletet jelentenek be a gazdák, amelyek eleget tenni nem képes, mintegy 4000 munkásra volna szüksége a hivatalnak s a rendelkezésre álló munkaerő alig jöhet számításba. Jantsovits Jenő főhadnagy, aki egész erejével igyekezett ezt a nagy kérdést megoldani, jelentést tett a felettes hatóságnak a helyzetről s a munkabizottságban kifogja fejteni, hogy a következményekért nem vállalhatja a felelősséget. Mindenesetre a hatóságoknak segítségére kell sietni a hivatal vezetőjének, mert a helyzetet a termelés fogja megérezni.

* **A méhészeti tanfolyam kiállítás.** A földmíveléstügyi miniszterium nagyváradi kirendeltségével rendezett mézestészták készítésével egybekötött tanfolyam, mely május hó 20-án vette kezdetét, folyó hó 8-án befejezést nyer. A méhészeti tanfolyam záróvizsgálója 8-án, szombaton délután 3 órakor lesz, 9-én, vasárnap pedig a mézestészták készítési tanfolyamának eredményéről győződíjhat meg Nagyváradi város közönsége. A méhészet gyakorlati és elméleti ismereteibe Nemes Győző, a X. méhészeti kerület vezetője vezette be a tanfolyam szorgalmas hallgatóit, míg özv. Kremniczkyné Fröchlich Ilona urasszony a mézestészták készítésének titkait tárta fel a figyelmes hallgatóság előtt. Özv. Kremniczkyné Fröchlich Ilona úrnő vezetése mellett a tanfolyam kiállítás rendezése mellett a tanfolyam kiállítás rendezésére készített mézestésztákból a kirendeltség Tisza Kálmán-tér 9. sz. gazdasági telepén. A készítményekből kisebb mennyiség elárúsításra is kerül. Az érdeklődőket a tanfolyam vezetői, valamint a hallgatóság szívesen látják. A kiállítás 9-én, vasárnap d. e. 10—12 óráig, d. u. 3—6-ig 50 fillér beléptídj mellett tekinthető meg. A beléptídjából befolyó összeget a Szurmay-alap javára fordítják.

* **A nagyváradi m. kir. állami fa és fémipari szakiskola igazgatósága** Az Országos Hadigondozó Hivatal által a hadiárva- és hadirokkantok gyermekei részére hirdetett ösztöndíjpályázat alapján felhívja azokat az érdekelteket hadiözvegyeket és hadirokkantokat, kik gyermekeiket az 1918—19. tanévre a szakiskolába óhajtják beírni, hogy az 500, illetőleg 700 koronás ösztöndíj elnyerésének módjára vonatkozó részletes felvilágosításokért forduljanak az iskola igazgatóságához, annál is inkább, mert az ösztöndíj pályázat benyújtásának végső határideje július hó 1. és a későbbi folyamodványok — egyáltalában figyelembe vehetők nem lesznek.

* **Vásári cipész és csizmadiaiparosok** figyelmébe. A főjegyző úrtól nyert felhatalmazás alapján értesítem a kötelekéké tartozó, piacon áruló lábbelikészítő iparosokat, hogy a következő hetívásáron áruikat csak úgy mint eddig, eladhatják. Kötelesek azonban az eladást, valamint azt, hogy kinek adták el, az arat, a városi közéletmezési hivatal cipőosztályánál bejelenteni. Tisztelettel Czeglédy Jeremiás elnök.

* **Árverés kislejtett papírra.** A nagyváradi kir. ügyészség értesíti az érdekelteket, hogy egyelőre meg nem határozható mennyiségű kislejtett papír és régi kezelési könyvek (deklék) folyó évi június hó 8. napján d. u. 3 órakor a kir. ügyészség I. emeleti helyiségében nyilvános szóbeli árverésen elfognak adatni.

* **Temetés.** Reicheneggi báró Malcomes Ilona, férj. özv. dr. Kalesz Kálmáné temetése tegnap délelőtt nagy részvét mellett ment végbe. A temetési szertartást dr. Lesztván Endre plébános segédlettel végezte, amely után a virágokkal borított díszes ércoporsót feltették a négyesfogatu üveges diszkocsira és az impozáns gyászmenet a Rulikovszky-temetőbe vonult, hol végső nyugalomra helyezték. — A díszes temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradi temetkezési vállalata nagy pontossággal rendezte.

* **Legyen türelemmel a közönség.** A magyar királyi államvasutak igazgatósága közli, hogy az utóbbi időben több oly felszólamlás érkezik kereskedői körökből visszakereseti osztályához, melyben a feladó cég azt állítja, hogy a feladott küldemény a rendeltetési állomáson nem érkezett meg s ennélfogva a küldemény kutatását, vagy annak értékének megtérítését kéri. Ezeknek a felszólamlásoknak mintegy 60—70 százaléka indokolatlannak bizonyult, amennyiben nyomozásuk során számos esetben kiderült, hogy a címzett a küldeményt hetekkel, sőt hónapokkal a felszólamlás benyújtása előtt, rendben átvette. A hiábavaló zaklatás elkerülése végett értesítjük az érdekelteket, hogy a feladott áruk elmaradása miatt első sorban a feladó álomáshoz forduljanak s csak ha az utóbbi által megindított nyomozás eredménytelen volna, forduljanak visszakereseti osztályához a további eljárás esetleg kártalanítás végett. Utóbbi esetben kellő gondot kell fordítani arra, hogy a V. Ö. Sz. 99. §-ának a fuvarozási szerződésből eredő jogok érvényesítésére vonatkozó rendelkezései pontosan megtartassanak, nevezetesen, hogy a vonatkozó beadványok az ott előírt okmányokkal kellően felszereltessenek. Nagyváradi, 1918 június hó 5. A nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamara: Dr. Moskovits József sk. elnök. Dr. Sarkadi Lajos sk. titkár.

* **Alkalmazást keresnek.** Az Országos Hadigondozó Hivatal nagyváradi hadirokkant munkaközvetítőjénél szolgáló, irodaszolgá, iskolaszolgá, munkafelügyelő, csősz, őr, mezőőr, erdőőr, kerülő, fogolyőr, gazdasági felügyelő, gépész, géppároló, molnár, pénzbeszedő, vasuti pályőr, vasuti kalauz, rendőr, raktárnok, portás, hivatalnok, kereskalmazást. A munkaadókat felkérjük, hogy írásbeli ajánlataikkal, vagy pedig 12—23 telefon szám alatt keressék fel hivatalunkat.

* **Értesítés.** Értesítem a tisztelt szülőket és növendékeimet, hogy a zongora- és énektanítást újból megkezdem. Előkészítek az énektanítói tanfolyamra, melyet megfelelő előkészülettel 6 hónap alatt ellehet végezni. Jelentkezés csak szerdai napon. Tisztelettel Lamprecht Mici, az Országos M. Kir. Zeneakadémián államilag képesített okleveles ének- és okleveles zongora-tanítónő. Arany János-utca 4. Ugyanott új pianó eladó.

* **Tanulságos római olajlenyomatú levelező-lapok 19 féle változatban** kapható a „Tiszántúl” kiadóhivatalában, darabonként 30 fillérért.

* **Tavaszi szeplők, májfoltok, bőrvörösség, kiütés, mitreszerek** ellen biztos az IPO-krem. Ára 4 kor. és szappan Viora átmosó ára 6 korona. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7—B.

* **Középkorú árva urileány** ajánlkozik plébániára házvezetőnőnek. Kitünően főz, külső és belső gazdaságban több évi tapasztalat után jártassággal bír. Címe megtudható a kiadóhivatalban.

Keresztény vallású kiszolgáló kisasszony előkelő csemegeüzletben alkalmazást nyerhet. Cim a kiadóhivatalban.

* Egy tisztességesen nevelt fiu előkelő üzletbe tanulól felvétetik. Cim a kiadóban.

* **Nőiszabóság — Divatterem.** Elegáns costumök, estélyi és utcai ruhák, aljak, blouzok legszebb kivitelben méret után készülnek. Átalakítások is elfogadtatnak. Tisztviselő-családoknak kedvezmény. Czillér Imre árúházában.

* **BÁDOGOS és villanszerelőket felvesz Pala Antal a Városi-kávéházzal szemben.**

* **A Biharmegyei Takarékpénztár és Gazdasági Bank** értesíti t. ügyfeleit, hogy a VII. hadikölcsön 6 1/2%-os és 5 1/2%-os végleges cimleteit az elismervények beszoállítására ellenében az intézet pénztáránál a hivatalos órák alatt átvehetők.

Legujabb füzöket legolcsóbban Kesztenbaum Juliskánál lehet beszerezni.
Rákóczi-ut, (Korona gyógyszerár mellett)
Telefonszám: 827.

Leibchenek félárban!

* **Ruhafesték** valódi két oroszán H védjegyű minden színben kapható. Ára 70 fillér. Viszonteladók árengedményben részesülnek. Farkas István „Apolló” drogériája, Rákóczi-ut 7—B.

* **Ne dobja ki pénzét új ruhákért,** mert a kitűnően bevált ruhafestékekkel régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag átfestheti. Egy levél ára 50 fillér. Németh Pál Aranykereszt gyógyszerárában, városháza mellett.

* **Fényképészeti lemezek, papírok, vegyszerek, előhívók stb.** kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7—B.

* **Butorozott szobák** kiadó Zöldfa-épület emeletén. Értekezhetni a szobakezelőnőnél.

* **Tyukszemirtő** három nap alatt elmulaszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7—B.

* **Az Egyesült Bank és Takarékpénztár r.t.** ezuton értesíti t. ügyfeleit, hogy a VII. hadikölcsön 6 1/2%-os és 5 1/2%-os kötvényeit a pénztári elismervény ellenében a hivatalos órák alatt kiadja.

* **A Nagyvárad Agrár Takarékpénztár r.t.** ezuton értesíti t. üzletfeleit, hogy a nála jegyzett VII. kib. 6 1/2%-os és 5 1/2%-os hadikölcsön kötvények végleges cimleteit pénztári elismervény ellenében a hivatalos órák alatt kiszolgáltatja.

* **A Nagyvárad Hitelbank r.t.** tisztelettel értesíti t. üzletfeleit, hogy a VII. hadikölcsön 6 százalékos és 5 és fél százalékos kötvényeit a pénztári elismervény ellenében a hivatalos órák alatt kiadja.

* **Ór lakással és jó fizetéssel** felvétetik a Fekete sas részvénytársaságnál. Jelentkezni csak délután 3—5 óra között a részvénytársaság irodájában, Saspassage 22. számú lépcső, I. emelet.

* **Kiadó üzlethelyiség.** A Zöldfa épületben a volt kávéházi helyiség (körülbelül 300 négyzetméter terület kiadó. Értekezhetni a „Fekete Sas és Zöldfa r.t.” irodájában, Saspassage 22. sz. lépcső, I. emelet. Telefon 14-00.

* **Poloskairtó Noksin** biztos, kipróbált, megbízható poloskák irtására. Ára 2-40 K, nagy üveg 5 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7—B.

* **Pemete- és hársfamézscukorka** elhárítja a köhögést és rekedtséget, hurutot, kiváló hangtisztító, oldó hatása. Egy csomag ára 1 korona. Kapható Németh Pál Aranykereszt gyógyszerárában, a városháza mellett.

Színház.

Heti műsor:

Péntek: Obsitos. (Szigeti Jolán fellép-tével.)
Szombat délután: Mánás Miska.
Szombat este: Hotel Imperial.
Vasárnap délután: Faun.
Vasárnap este: Tiszturak a zárdában.

Szigeti Jolán bemutatkozása. Mint arról már hírt adtunk, pénteken érdekes estje lesz a színháznak. Az obsitos előadása keretében lép fel Szigeti Jolán a Tompa Béla színésziskolájának egyik jeles növendéke, aki Piroska szerepében mutatkozik be a nagyváradi közönségnek.

Mánás Miska legközelebb szombaton este kerül színre.

A Faun. A legérdekesebb meséjű színművek egyikét tüzte műsorára vasárnap délutánra a Szigligeti színház. Ekkor kerül színre a Faun, amelyben Tompa Bélán, a címszereplőn kívül kitűnő szerepekhez jutnak Polgár Mariska, Hevessy Mariska, H. Körössy Juci, T. Pogány Janka, P. Pintér Margit, Tóth Eték, Váradi Lajos és Stoll Béla.

Tiszturak a zárdában. Rég nem látott, de feledhetetlenül bájos zenéjű operette kerül színre vasárnap este. A tiszturak a zárdában zenéje oly bájos és értékes, hogy annakidején minden ház kottaállványán a legkedvesebb volt a Tiszturak a zárdában egyvelege. Meseszövése vidám, derűs és érdekes és a vasárnapi repriz méltó arra, hogy a közönség a legmelegebb rokonszenvvel fogadja.

EGYESÜLETEK

A Régészeti Egylet közgyűlése. A Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egylet 1918. június 9-én délután 5 órakor a vármegyeház nagytermében tartja rendes évi közgyűlését.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Történelmi képirás. Előadás, tartja dr. Némethy Gyula választmányi tag. 3. Titkári jelentés. 4. A számvizsgáló jelentése. 5. Esetleges indítványok.

Meghívó.

A Nagyvárad „Tudóvész Ellen Védekező Egyesület” évi rendes közgyűlését f. évi június hó 9. napján (vasárnap) d. e. 11 órakor tartja Nagyvárad város székházának bizottsági termében. Erre az egyesület tagjait tisztelettel meghívom.

Nagyváradon, 1918. évi június hó 5.
Dr. Karácsonyi János elnök.

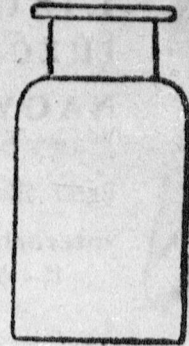
Zongorák és pianinók

hangolását, javítását és átalakítását szakszerűen és jutányos áron eszközölk. — **Meghívásra a színhelyre is elmegyek.**

CSIKI JÁNOS,

a budapesti Sternberg cég volt hangolója. Nagyvárad, Lukács György-utca 1. szám.

HETI ÁRJEGYZÉK:

Porcellán mozsár ütővel	12—
Majolika gyümölcsállvány 6 tányérral	15—
Majolika tálca fogóval	8—
Majolika cukortartó díszes	8—
Majolika gyümölcskészlet	8—
Vizes készlet csiszolt üvegből	12—
Boros	12—
Likör	12—
Befőttes készlet kristály fehér	12—
Gyümölcs készlet kristály üvegből	12—
Majolika fali sótartó színes	8—
Majolika vizeskanecso színes	10—
Kenyérfosár színes üveggel	10—
Chinacézst cukortartó	10—
Chinacézst gyümölcsállvány	10—
Majolika virágváza színes	5—
Majolika virágazék	5—
Majolika díszfigura	5—
Porcellán főzőlábas	5—
Porcellán főzőfazék	5—
Teáskészlet színes aranyozással	50—
Kávékészlet színes aranyozással	50—
Fekete készlet színes aranyozással	50—
Ebédőkészlet felszerelve sz. aranyozással	150—
Hideg-élvágottas készlet sz. aranyozással	40—
Mosdókészlet színes finom díszítéssel	50—
Falitükör színes aranyozott kerettel	30—
Asztali-lámpa teljesen felszerelve	25—
Függő-lámpa teljesen felszerelve	30—
Teáspohár chinacézst foglalatban	8—
Teáscsésze színes finom aranyozással	4—
Kávécsésze	4—
Köpcésze	5—
Főzőlábas barna tűzálló füllel	5—

Nippek, Figurák, Szent Antal szobrok, Mária szobrok, Szentelt viztartók, Konyhaberendezési cikkek, Képek, Ablaküvegezés.

Eladás nagyban és kicsinyben!

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg és díszműáru nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz.

Telefonszám 372.

APOLLÓ mozgószínház	MA
	Szivünk asszonya. Regény 4 felvonásban. Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 1/27 órakor kezdődnek
VIGADÓ mozgószínház	MA
	Az élet mámore Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 1/27 órakor kezdődnek
URÁNIA mozgószínház	MA
	Szünet. Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 1/27 órakor kezdődnek

Főszerkesztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR.** Felelős szerkesztő: **Dr. PAPP KÁROLY.**

Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r. l.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű
fűzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálloda épületében

Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti-színház mű-
vésznőinek egyedüli fűző
szállítója. — Tisztítósa-
kat és átalakításokat
elvállalunk. Fűzők mér-
ték után a legrövidebb
idő alatt elkészítetnek.

Mocsáry Sándor

TELEFON: 1404.

Zöldfa-épület, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték-szerelő,
bádogos, lakatos, műszerész és
bronzműves.

Írógép, gramofon, kerékpár és
National Cassa javító. Electrotechni-
kai cikkek, 1/2 Wattos Wolfram-
szálas Tungstram-égők, villanyvasa-
lók állandóan raktáron.

Felső kereskedelmi és polgári iskolai
magánvizsgákra előkészít
felelősséggel a Donát-féle
ker. magántanfolyam.

Minden hónapban kez-
dődik új ker. tanfolyam
hölgyek részére

gyors- és gépirásra, ker. számtanra,
könyvvitelre.

Geóthy Ödön-u. 30. Telefon 1000.

GÉPMUNKÁS

felvétetik

a Szent László-nyomdában.

A Sajtó hölgybizottság

könyv és lapterjesztő vállalata:
a Kossuth Lajos-utcai trafikban
ajánlja könyveit és lapjait

Ne vásároljunk könyveket, mi-
előtt szét nem néztünk a Sajtó
hölgybizottság

BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN

Támogassuk ezen új vállalatot!!!

Eladó házak!

Fürdő-utcán 16. és 22. számú
két sarokház eladó.

Felvilágosítást nyújt:

dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-utca 15. sz.

Telefon-szám: 4-16.

LEGF. BUZACSRIZ,

folyékony „ARGOS” csiriz, faszeg,
mindenféle CIPÉSZKELLÉKEK, BŐR-
TALPVÉDŐK stb. Legf. CSONTENYV

kapható Stern Miklós bőrhulladék
üzletében Nagyvárad, Zöldfa-u. 9. sz.

Vidékiek kérjenek árajánlatot

Beraktározás.

Áruk, butorok, termények stb. hosz-
szabb vagy rövidebb időre való be-
raktározására megfelelő helyiségek,
ezeken kívül boros- és szárazpincék,
istállók, kocsiszínek is állanak ren-
delkezésre. A beraktározott árukat
tűz- és betörés ellen biztosítjuk.
Közelebbi felvilágosítással szolgál a

Fekete Sas és Zöldfa R.-T.
beraktározási osztálya.

Iroda Sas-passage 22. sz. lépcső.

TELEFONSZÁM: 14-00.

**Szent László
Püspök gyógyfürdő**

Nagyvárad mellett.

A kénes hévíz források természetes
forrása 42°C Kénes hőforrását már
300 év óta használják bámulatos gyógy-
hatással köszvény, csusz, csontbajok,
női betegségek és hasonló fájdalmas
betegségek ellen.

Mindenről kellőleg gondoskodva van!

500 holdas fenyőerdő közvetlen a virágos
park mellett. Villanyvilágítás az egész telepen
és az összes szobákban. — Nagyszabásu
nyári uszoda 26°C folyton befolyó forrás-
vizzel, uszástanítás, napfürdő, homokkura.

Fürdőismertetőt küld: az Igazgatóság.

Betűszedő tanulóknak fiú és
berakó tanulóknak leány
fizetéssel felvétetik

a Szent László-nyomda
részv.-társaságnál.

Új férfiszabó műhely!

Szives tudomására hozom a tisztelt
uri közönségnek, hogy

**URI-DIVAT SZABÓMŰHELYEMET
MEGNYITOTTAM.**

Elvállalom új ruhák készítését a
legújabb divat szerint, ugyszintén
ruhák fordítását és vasalását mér-
ségeit áron. Meghívásra házhoz
megyek. Kérem a n. é. közönség
szives támogatását

Tisztelettel

Hottya Károly

uri-divatszabó

Szent János-utca 42.

Félix gyógyfürdő

Nagyvárad mellett

Kelet-Magyarország leglátogatottabb
hévízfürdője. Természetes 49°C hőmér-
sékletű forrás, köszvény, csusz stb. ellen

Télen-nyáron nyitva!
Villanyvilágítás!

Téli saisonban (október-május) pensió-
rendszer. Prospektust díjtalanul küld a

Fürdőigazgatóság.

NAGYVÁRAD VÁROS

VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP: NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy villamos főzőedények, Wolfram
és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árban kaphatók. Telefon rendelésre
izzólámpák díjmentesen házhoz szállítanak. Elvállalunk villamos vilá-
gítási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat.
Csillárok, 1/2 wattos izzólámpapótlók 2000 gyertyafényig. Villamos motorok
nagy választékban kaphatók. Költségvetéseket díjmentesen készítünk.

A telep telefonja 514.

Főszerelő telefonja 55.